

Стручна звања – предлози за унапређење и измене Правилника о ближним условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности

(Форум Библиотекарског друштва Србије, Народна библиотека Србије, Београд, 28. 9. 2016)

Једна од тема Форума Библиотекарског друштва Србије – БДС одржаног у среду 28. септембра 2016. године у Народној библиотеци Србије, била су стручна звања, односно актуелни правилник према којем се та звања стичу.¹ Модератори скупа, на којем је регистровано 120 учесника, били су др Богдан Трифуновић, председник БДС и Небојша Цвејић, председник Секције за матичне библиотеке. Форум је отворио Богдан Трифуновић (Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“, Чачак), истакавши да је он осмишљен ради окупљања библиотекара ван стручних тела Друштва и разговора о темама значајним за струку. Назначио је, такође, да је тај скуп организован на иницијативу Секције за матичне библиотеке.

Прву тачку: Стручна звања – предлози за унапређење и измене Правилника о ближним условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности отворио је **Небојша Цвејић** (Библиотека шабачка), који је представио предлоге Секције за измене и допуне Правилника.

- Изоставити обавезну препоруку руководиоца установе у којој су анализирани и оцењени стручност, квалитет и радни учинак кандидата;

- Превелика је разлика у бодовима: библиографија носи свега 4 бода, док оригинална стручна монографска публикација 8 бодова;
- Велики број бодова (4 бода) носи припрема и поставка изложбе са каталогом. Библиотека често нема материјалних средстава да објави каталог, те се предлаже да се ова група детаљније разради и да се мањим бројем бодова бодују и изложбе без објављеног каталога;
- Примедба на бодовање уређивања само категорисаних часописа – уређивање сваког часописа исти је посао, био он категорисан или не;
- Примедба на бодовање вођења пројекта – није вредновано учешће у пројекту;
- Није предвиђено вредновање ажурирања веб-странице библиотеке;
- Примедба на бодовање броја урађених записа (превелик број од 1000 записа);
- Дефинисати прецизно да ли се рачунају само креирани, или и преузети записи;
- Прецизирати чиме се доказује вођење пројекта;
- Примедба да се не бодује извођење радионица и сличних активности у библиотекама;
- Примедбе на критеријум да се уважавају само стручни радови из области библиотечно-информационе делатности, а у коју не спадају многи радови из других области (историја, географија, етнологија), које библиотечки радници израђују на основу података из библиотечке грађе завичајних фондова;

¹ Форум је заказан са амбициозним дневним редом: 1. Стручна звања – предлози за унапређење и измене Правилника о ближним условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности; 2. Рационализација и гашење радних места у библиотекама; 3. Рад стручних тела БДС – организација и рад секција и комисија БДС; и 4. Сарадња библиотекара јавних, школских, академских и специјалних библиотека у циљу остварења заједничких интереса. Више од три и по сата разговарало се о овим темама, али су присутни највише пажње ипак поклонили првој. Редакција *Читалишта* је, због значаја теме, али и њене суштинске сродности са темом 29. броја часописа, одлучила да објави ауторизоване дискусије са скупа.

„Стручна звања – предлози за унапређење и измене Правилника о ближим условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности“, 43–51

- Да ли је потребно издавати уверења о претходно стеченом звању у складу са постојећим Правилником;
- Новом Правилнику додати одредбу која објашњава од ког датума се називи појединих звања другачије именују;
- Уважити излагање на стручном скупу које није објављено (уз ваљану аргументацију), јер публикавање радова врло често не зависи од појединца или библиотеке као организатора скупа;
- Прецизније одредити „оригиналну монографску публикацију“;
- Уважити радове који су из других области знања, који су у служби промоције читања и библиотека (прикази и препоруке књига и сл.);
- Појам организатора домаћег стручног скупа проширити и на чланове који га оперативно припремају и реализују и прецизирати начин на који се то учешће аргументује;
- Разјаснити који пројекти се бодују, које услове је неопходно испунити и како све то аргументовати;
- Бодовну листу допунити категоријама послова који су карактеристични за матичне функције (мада се матичари могу „наћи“, захваљујући обиму посла, у већини категорија). Размотрити које категорије могу припадати матичарима, а да се то не подведе само као редовно обављање посла, које имају шири значај (развој мреже библиотека, унапређење рада у мрежи библиотека на територији матичности, реализација семинара). У том смислу поново увести формулацију унапређење рада и допринос развоју библиотечно-информационог система.

Татјана Богојевић (Библиотека Матице српске) прочитала је своје предлоге на Форуму.²

1. Изоставити из Правилника део виши библиотекар или библиотекар саветник ако сада сви конкуришемо за вишег дипломираног библиотекара и дипломираног библиотекара саветника, или у некој напомени објаснити разлике ко конкурише за које звање, уколико и за то прво неко конкурише.

Разлози: У претходном Правилнику не постоји објашњење у вези са разликом у стицању звања вишег библиотекара или вишег дипломираног библиотекара. Сматрајући да то *дипломирани библиотечкар* важи само за студенте библиотекарства, чекала сам 7 година да конкуришем (што је било потребно за дипломираног библиотекара) уместо 4 године од полагања стручног испита (колико је потребно са магистарским или 3 године са докторатом – за вишег дипломираног библиотекара). Мени конкретно нико није објаснио разлику, а тек када сам предала документа, колегиница из Матичне службе рекла је да попутим нову пријаву јер сви сада конкуришемо за вишег дипл. библиотекар. На први поглед делује небитно, али сам тако изгубила неколико година, а бодове сам имала много раније и много више од 10.

2. Увести поново да, уколико конкуришете за дипломираног библиотекар саветника, а имате звање магистра, можете конкурисати за 4 године, а са докторатом за 3 године, након стицања звања виши дипл. библиотекар (односно за студенте библиотекарства 3 са магистарским и 2 са докторатом). Иначе је изједначено да свима треба пет година након стицања претходног звања.

Разлози: По неком претходном правилнику који сам проучавала, или по оном преднацрту Правилника, било је предложено да је потребно три године од стицања звања вишег библиотекара до саветника уколико имате докторат, а четири уколико сте магистар. Има заиста логике у томе да се смањи број потребних година за људе који су докторирали и магистрирали, јер је велика шанса да ће за те три године заиста имати потребне бодове за саветника (најмање 20, а сигурно и много више), јер ипак имају искуства у писању радова, писању књига, предавањима и сл. Нарочито због тога што смо, не знајући ову разлику из тачке 1, већ „изгубили“ неколико година у конкурисању за претходно звање. Боље је ставити и 25 потребних бодова, а мање потребних година, конкретно у овом случају.

3. Поједноставити бодовну листу – Бодовна листа подељена је на 8 група, али је у првој, рецимо, наведено 19 различитих типова радова који се бодују, а у II је, рецимо, „само“ рад на изложбама, или у VIII „само“ записи, или у VII рад на софтверу, у VI групи је рад у управним телима... Сматрам да би прва могла да се подели бар на две различите групе, где би у једној били сви ови

² Ауторизован текст

стручни радови и стручни прилози у часописима и зборницима, или поглавља у публикацијама (то је чак више од 10 ставки), а у другој групи би биле оригинална стручна монографска публикација, библиографије, уређивање и приређивање монографија, рад на лексиконима и речницима... или чак на три групе. Свеједно је како год да се подели, дефинитивно би требало бар „преполовити“ ову групу, како би колеге лакше имале бодове из три групе (ако тежимо томе да се олакша стицање звања). Осим тога, за објављивање озбиљне библиографије (која садржи све потребне регистре, где има на десетине неразрешених иницијала, трагања за радовима који су расути у десетинама часописа и сл) некад вам је потребно и неколико година, за монографију такође, па су заиста „неправедно“ сврстане у исту групу са радом у часопису или приказом (који ипак могу да се напишу много брже). Заслужују простор као и изложбе, рад у управним телима, или преводи... свакако као посебна група.

4. Разрешити неке нејасноће и недоумице – Недоумице сам имала при бројању својих бодова, као и колеге из Матичне комисије којима сам постављала питања у вези са бодовима. Све што је било бар мало спорно нисам ни предала, али неке је можда сваки бод важан за звање, па нејасноће нису добре и збуњују. У групи I је помало остало нејасно шта се бодује као оригинална стручна монографска публикација, односно да ли је то само публикација из области библиотекарства, или и из других грана науке (књижевности, језика, историје). Такође, код уређивања, приређивања и редакције монографије мало је нејасно да ли се бодује приређивање и уређивање било које монографске публикације, или само из области библиотекарства и информатике. Ако сте приређивач сабраних дела неког писца, да ли то носи два бода, или носи два бода уколико има предговор, регистре? У суштини, књиге из библиотекарства су углавном оригиналне, стручне, а не приређене, па је питање остало на шта се приређивање тачно односи. Предлог је да се у напоменама мало разјасни све то.

У групи IV постоји уређивање категорисаних домаћих часописа 1 бод, а за уредништво у некатегорисаним домаћим часописима ни један једини бод. Сматрам да имамо изузетне часописе из библиотекарства који нису категорисани, а вредни су (попут *Годишњака Библиотеке Мајнице*

српске) па би, по аналогији са оним да стручни рад у категорисаном домаћем часопису носи 1,5 бод, а у некатегорисаном 1, требало ставити и да уредништво категорисаног часописа носи 1,5 бод а некатегорисаног 1, јер и у некатегорисаним часописима колеге свакако имају пуно посла и вредно раде.

У групи V, Стручно предавање по позиву – да ли се односи само на акредитоване семинаре, на нека друга предавања библиотекарима, или не само библиотекарима? Може ли то бити стручно предавање из других области науке, а које имају везе са библиотекарством?

У групи VI, Рад у стручним телима на националном нивоу остало је нејасно да ли ту бодове добијају сви чланови БДС-а, односно делегати, или само председници, сви чланови неке Комисије којој припадају, или само чланови Управног одбора БДС, чланови неког жирија и сл. Можда мало више објаснити у напомени шта тачно значи рад у стручним телима.

5. Формирати још једну групу, а то је Рад са корисницима. Једна колегиница је то предложила на Форуму, што је изузетно битно и слажем се с тим, јер без корисника нема ни библиотека. Можда би могли да се добију бодови на основу тога колико дуго радите са корисницима и да ли вршите тематска претраживања или не, а да се класификује попут записа (од 1 до 3 бода).

6. Проширити напомене и дати их на крају Правилника – Можда у напоменама у Правилнику (на крају) додати мало више објашњења, попут оних да се уредништвом сматрају и чланови редакције, да се вођење стручног пројекта односи и на координаторе, категорија организације стручног скупа да се односи и на организациони одбор, што је и наведено у неким Закључцима комисије 2013. и може се прочитати на сајту НБС, али потребно је да буде видљиво у Правилнику због прецизности, како би колеге лакше рачунале своје бодове.

Бранка Драгосавац, начелник Одељења за набавку и обраду библиотечке грађе Библиотеке града Београда, најавила је долазак, али је била спречена да присуствује Форуму, па је предлоге доставила накнадно.³

³ Ауторизован текст

„Стручна звања – предлози за унапређење и измене Правилника о ближним условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности“, 43–51

Дубоко сам уверена да је циљ доношења новог Правилника о ближним условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности (2013) био да се бодовном листом изједначе могућности свих запослених у библиотекама да аплицирају за добијање звања, да се подстакну да боље и правовременије извршавају своје радне обавезе и да о томе редовно обавештавају библиотекарску струку и јавност уопште, као и да се смање субјективне процене директора и чланова матичних комисија о раду кандидата.

Ради боље прегледности, примедбе на чланове Правилника изложене су редом, како су наведене у овом документу, а затим су изнети предлози решења:

1. Члан 3 – самостални књижничар, тачка 2 – Према Правилнику, неопходно је радно искуство од најмање петнаест година на сложенијим пословима у библиотечно-информационој делатности.

Предлог решења: Неопходно би било да се дефинишу „сложенији“ послови, а самим тим и они мање сложени (компликовани), или да се овај захтев у потпуности преформулише.

2. Члан 4 – самостални виши књижничар, тачка 5 пише: „препурука руководиоца установе у којој су анализирани и оцењени стручност, квалитет и радни учинак кандидата, *познавање и способност примене основних правила струке*“.

Предлог решења: Звучи заиста надреално да руководиоца установе даје препоруку о познавању и способности примене **основних** правила струке након 23 године радног искуства, стога је неопходно да се ова тачка у потпуности избрише.

3. Чланови 6 и 7 – виши дипломирани библиотекар и дипломирани библиотекар саветник. Народна библиотека Србије није институција која може некога да прогласи дипломираним... Колико је мени познато, само и искључиво Факултети могу давати оваква звања.

Предлог решења: да се из Правилника избришу звања *виши дипломирани библиотекар и дипломирани библиотекар саветник*.

4. Чланови 5–8 – У оквиру истих чланова различити су и услови за стицање звања у погледу дужине укупног радног искуства (?) и умањења тих година за оне који имају академска звања: мастера, магистра или доктора наука. Исто тако, на пример, у члану 5 – виши библиотекар не може добити умањење у годинама радног искуства уколико има неко од наведених академских звања.

5. Чланови 5 и 7 – Упоредени су потребни услови под тачком 7: за вишег библиотекара наводи се да је потребно „познавање информационо-комуникационе технологије“, док је за вишег дипломираног библиотекара неопходно „познавање информационо-комуникационе технологије (ЕЦДЛ и друге потврде и сертификати о познавању рада на рачунару, лиценца за рад електронским информационом изворима и базама података и сл.)“. Да ли је дошло до техничке грешке, или је то због чињенице да се у обавезним предметима на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду као обавезан предмет на све четири године слуша и полаже испит Информатика, остаје недоречено у Правилнику. Сасвим је друга категорија начин доказивања познавања информационо-комуникационе технологије, а решење се налази у документу под називом Закључци са заједничког састанка Републичке комисије за доделу виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности са председницима матичних комисија: Народна библиотека Србије, 13. септембар 2013. године, где на страни два, под тачком 6 пише: „Комисија ће сматрати валидним доказом и потврду руководиоца установе о испуњености овог услова“.

Предлог решења: Уједначити захтеве и прецизирати ко даје потврду за запослене који уносе податке у електронске библиотечке каталоге, претражују базе и сл. Руководилац институције никако не може и не сме бити особа која издаје овакву врсту потврде.

6. Најхитније и најнеопходније је потребно укинути тачку у свим члановима Правилника: „Препорука руководиоца установе у којој су анализирани и оцењени стручност, квалитет и радни учинак кандидата“ уз то „компетентна и образложена“.

Предлог решења: Овакву врсту препоруке би могла да напише Матична служба, Матична комисија, Библиотекарско друштво Србије и сл, али не и директор институције. Уколико је неопходно да директор-руководилац-управник да компетентну и образложену препоруку, она може да уђе у бодовну листу и носи евентуално 0,5 поена, колико носи „стручни прилог у домаћем часопису“.

Бодовна листа објављених стручних радова из области библиотекарства и информационих наука и других сличних активности у самом наслову

има несклад – „и других сличних активности“. Свакако се мора дефинисати које су то друге сличне активности.

1. У Бодовној листи има доста нелогичности које се првенствено односе на недефинисаност и разликовање послова који се налазе у систематизацији радних места у појединим библиотекама и онога чиме се библиотекари баве изван тих оквира. На пример: „припрема и поставка ауторске тематске изложбе... (4)“ и „самостално креирање комплетног каталогско библиографског записа у електронској бази података (до 3 бода)“, али у Бодовној листи нема предвиђених бодова за запослене у одељењима за рад са одраслим корисницима, децом...

Предлог решења: рад са корисницима мора бити бодован. Послови за које је Правилником предвиђено бодовање, поставка изложбе и креирање записа, морају бити бодовно изједначени и обавезно лимитирани (до одређеног броја бодова), јер у Бодовној листи, у II групи, нема лимита, док се у VIII може добити само три бода.

2. Иако је рад у стручним телима на националном нивоу предвиђен Бодовном листом, наглашава да се он не бодује, осим уколико се ради о члановима Управног одбора. Одговорно тврдим да једном члану Секције за развој и промоцију формалног образовања библиотекара БДС није дат ни један бод приликом процењивања документације.

Предлог решења: дефинисати шта и како се бодује!

Сасвим је, наравно, друго питање како матичне комисије квантитативно и квалитативно процењују и бодују радове кандидата, на томе мора много да се ради.

Дубравка Илић, руководилац Матичне службе Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ из Чачка и члан Секције за матичне библиотеке, предложила је да се Бодовна листа допуни пословима матичне службе и, посебно подвлачи, бодовањем рада са корисницима.⁴

Моје мишљење је да је актуелни Правилник непотпун, превише формално дат, а да су одређени библиотечки послови изостали као референце које се бодују и, самим тим, изостављени са „пописа“ свакодневних библиотечких послова, а који чине

основ библиотечно-информационе делатности и библиотекарство живим послом који се свакодневно надграђује. Изгледа невероватно, али је истинито да Правилник не предвиђа *рад са корисницима* као референцу коју саматрам да апсолутно треба бодовати! Рад са корисницима чини основ нашег посла, јер сваку врсту грађе коју библиотека (парафразирам дефиницију библиотеке) прикупља и чува, потребно је да учини доступном корисницима. „Његово величанство корисник“ је сентенца и заповест коју најпре морамо научити када остваримо свој сан о целоживотном дружењу са књигом на најпотпунији начин, и запослимо се у Библиотеци.

Обављајући тај посао професионално, са осмехом, ангажујући све своје знање и способности да дамо брзу, тачну и комплетну информацију и обезбедимо жељену литературу корисницима, остварујемо вишеструки учинак: уздижемо углед струке, углед установе у локалној, али и широј средини, повећавамо број учлањених, увећавамо обрт фонда (веома битни параметри за живот установе), али и доприносимо квалитету живота заједнице у којој библиотека ради, посебно ако је реч о библиотечком огранку у удаљенијој сеоској средини.

Неопходно је наћи модел или формулу по којој ће се овај најбитнији аспект библиотечног посла бодовати, оцењивати, а његово успешно обављање бити врло битан критеријум за напредовање у струци.

Такође, сматрам да је неопходно бодовну листу допунити врстама послова које радници матичних служби свакодневно обављају (иако се, добро знамо, могу пронаћи у већини послова који чине библиотечно-информациону делатност, како стручну, тако и културно-просветну), посебно оних који се тичу развоја мреже библиотека, унапређења рада свих типова библиотека на територији матичности, активности на стручном усавршавању библиотечких радника...

Неоправдано је изостављено бодовање, конкретно, активности радника матичних служби који су аутори и реализатори стручних семинара намењених школским библиотекарицама, акредитованих од стране ЗУОВ-а, и који се налазе у *Кашалозима йроїрама сїалної сїручної усавршавања настїавника, васїийїача и сїручних сарадника* за конкретну школску годину. Такође, није уважена категорија ангажовања у раду Друштва школских библиотекара Србије, односно учешће у раду његових

⁴ Ауторизован текст

„Стручна звања – предлози за унапређење и измене Правилника о ближим условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности“, 43–51

стручних већа, одржана предавања, нити јасно видљив и мерљив помак и унапређење рада конкретних школских библиотека у бројним школама са подручја матичности, као резултат изузетног залагања радника матичних служби. Самим тим, посебно ангажовање на унапређењу рада остаје маргинализовано, ничим награђено, и не доприноси личној мотивацији за већим ангажовањем на пословима који су од ширег значаја.

Такође, сматрам да је неоправдано са листе за бодовање изостављено учешће, односно, излагање својих ауторских идеја, примера добре праксе у библиотечком раду и текстова на разним округлим столовима, трибинама, међународним и домаћим стручним скуповима, али који из разлога на које немамо утицај, нису и публиковани.

Иван Стојановић, помоћник директора и руководиоца Матичног одељења Градске библиотеке у Вршцу, покренуо је дискусију о термину „дипломирани библиотекари“ који се користи у Правилнику.⁵

Припрема и усвајање Правилника о ближим условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности, донетог 2013. године, изазвали су веома бурну реакцију стручних радника на јавним расправама, на којима је тада представљен предлог Правилника. Радна група, задужена за израду предлога Правилника, представила га је стручној јавности (крајем 2012. године), која је дала одличне предлоге за његово побољшање. Ти предлози су усвојени на јавној расправи одржаној крајем 2012, а тако прихваћен текст предлога Правилника прослеђен је Министарству културе и информисања, надлежном за његово доношење.

Правилник се затим појављује, односно доноси га Министарство културе и информисања Републике Србије почетком 2013. године, у облику са којим се стручна јавност није сагласила и без усвојених примедби и предлога за измене, комплетно одударујући од предлога Правилника о којем се расправљало и који је био објављен на веб-сајту Народне библиотеке Србије. Представљају га чланови Републичке комисије за доделу виших стручних звања у НБС-у почетком 2013. године. Сви чланови Републичке комисије, у позиву за представљање Правилника који је био достављен

стручним радницима, били су потписани именом и новим звањима из њега, заправо сами себи додељујући нова звања ретроактивно, односно не знамо како и на који други начин. И тада, као и на јавној расправи о нацрту предлога Правилника, изнете су одмах бројне примедбе и нелогичности донетог акта.

Управо због тога, тадашњи Управник НБС формира, септембра 2013. године, Радну групу⁶ која је имала задатак да прикупи примедбе и предлоге и да дефинише измене и допуне Правилника. Од тада је прошло три године, а измена Правилника није извршена, иако су достављени бројни предлози за измене и допуне. И данас, када о томе поново говоримо, немамо податке о томе да ли је измена Правилника уопште започета и ко је сада, након три године, задужен за то.

Радна група није иницирала нити један саставак, форум, јавну расправу стручне јавности, на којој би се постојеће примедбе и предлози размотрили, а самој Републичкој комисији за доделу виших стручних звања остављено је да се са Правилником „некако сналази“ приликом доделе звања. Секција за матичне библиотеке је на својим састанцима расправљала о проблемима који постоје у раду у вези са применом Правилника и сакупила одређен број предлога за измене и допуне. Проблем о коме смо на састанцима говорили је такође и проблем колега које су обављале послове виших књижничара и у међувремену завршиле студије. Наиме, њима се, управо из разлога што су већ једанпут полагали стручни испит по програму за вишег књижничара, не дозвољава полагање испита за, сада прописано Правилником, звање дипломираног библиотекара, па тиме губе могућност и добијања уверења о новостеченом звању.

Моје примедбе се односе на стручна звања дефинисана овим Правилником. Прва грешка је начињена у самом Закону о библиотечно-информационој делатности, где се, у Одељку 10, говори да послове у библиотеци обављају, између осталих, дипломирани библиотекари:

„Послове *дипломираног библиотекара* могу да обављају:

⁵ Ауторизовано излагање

⁶ „Закључци са заједничког састанка Републичке комисије за доделу виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности са председницима матичних комисија“, Народна библиотека Србије, 13. септембар 2013. године, https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=3939 (преузето 14. 9. 2016).

„Стручна звања – предлози за унапређење и измене Правилника о ближним условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности“, 43–51

- а) лица са стеченим високим образовањем на студијама првог и другог степена у области библиотекарства и информатике, у трајању од најмање четири године и положеним стручним испитом;
- б) лица са стеченим високим образовањем на студијама првог и другог степена у другим областима, у трајању од најмање четири године и положеним стручним испитом.“

Након тога, у Правилнику је и дефинисано звање *дипломирани библиотекар*. Овим је учињена груба грешка, јер је Републичкој комисији за доделу виших звања у библиотечно-информационој делатности дата сагласност за доделу звања *дипломирани библиотекар*, што представља погрешну употребу овог термина, јер се термин дипломирани односи на звање које додељује високошколска установа, сходно Закону о високом образовању, што свакако превазилази надлежности ове Комисије. Звање дипломирани библиотекар стичу студенти након завршених четворогодишњих академских студија библиотекарства на факултетима у Београду и Сомбору, па се тиме грубо крши Закон о високом образовању. Такође, новим Правилником је учињен још један пропуст, јер, правећи разлику између звања библиотекара (три године основних студија) и звања дипломираног библиотекара (четири године студија), друга академска звања (мастер, специјалиста и доктор наука), узета су само као „олакшавајућа околност“ код стицања звања, па се услов у погледу стажа скраћује за пар година, што је апсолутно бесмислено.

Такође, није ни објашњен начин на који ће се сва претходно стечена звања (библиотекар, виши библиотекар и библиотекар саветник) вредновати, односно како ће се извршити њихова промена у дипломирани библиотекар, виши дипломирани библиотекар или дипломирани библиотекар саветник. То је свакако неким актом морало бити регулисано, а не да се, када се укаже потреба за тим, стручни радници боре за своја звања, тражећи путем дописа званична мишљења Министарства културе и информисања, Покрајинског секретаријата за културу, Народне библиотеке Србије или Библиотеке Матице српске.

Овакав Правилник изазваће бројне проблеме након усвајања Каталога радних места у култури, који јасно дефинише радна места, односно звања и стручну спрему потребну за обављање одређених стручних послова у библиотечно-информационој делатности.

Стручна библиотечка јавност мора већ један пут да прихвати чињеницу да у Републици Србији постоје две катедре за библиотекарство и информатику које образују стручни кадар, који након студија добија своја заслужена академска звања (библиотекар, дипломирани библиотекар, мастер и доктор наука) и да нико нема права да му та звања одузме, или поистовети са стручним звањима у библиотечно-информационој делатности. Управо зато, морамо се изборити, у циљу заштите струке и библиотекарства као науке, да та звања буду призната и јединствена. Ново решење коме треба тежити не треба да направи раздор међу стручним библиотечким радницима, већ напротив, да их уједини у циљу признања струке и посла који они обављају.

Александра Поповић (Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду), члан Републичке комисије за виша стручна звања, саопштила је учесницима Форума да је Републичка комисија до сада више пута сугерисала управнику Народне библиотеке Србије, који је председник Комисије за виша стручна звања (Дејан Ристић, Светлана Јанчић, Ласло Блашковић), да има проблема и да Правилник треба мењати. Секретар Републичке комисије уноси у записник све примедбе и предлоге. Комисија је захтевала посебан састанак у вези са овом темом, али до њега још увек није дошло. Предлаже да БДС упути допис директно директору НБС и да иницира расправу на ову тему.

Проф. др **Гордана Стокић Симончић**, шеф Катедре за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду и члан Републичке комисије за доделу виших стручних звања је још децембра 2014. године, приликом израде измена и допуна Закона о библиотечно-информационој делатности, скретала пажњу на злоупотребу назива *дипломирани библиотекар*.⁷

Републичка комисија за доделу виших стручних звања донела је прве одлуке по новом Правилнику 5. децембра 2013. Том приликом сам присутним члановима скренула пажњу да се у овом акту суштински погрешно користи термин *дипломирани*,

⁷ Ауторизован текст

„Стручна звања – предлози за унапређење и измене Правилника о ближним условима за стицање виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности“, 43–51

односно звање *дипломирани библиотечкар*. Правилником се, наиме, пренебрегава чињеница да стручни назив *дипломирани*, па и *дипломирани библиотечкар* може стећи само лице „које заврши основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, односно у трајању од најмање четири године и лице које оствари најмање 240 ЕСПБ бодова на академским студијама првог и другог степена... *из одговарајуће области*“, како то прецизира члан 95 Закона о високом образовању. Пренебрегава се, затим, чињеница да је диплома јавна исправа коју издаје високошколска установа и коју потписују декан *одговарајуће факултете* и ректор универзитета којем тај факултет припада као организациона јединица. Пренебрегава се, најзад, и чињеница да се виша звања од основног, која садрже одређење *дипломирани* морају, такође, стицати у високошколској институцији одговарајуће области, а никако одлуком Републичке комисије за доделу виших стручних звања у библиотечно-информационој делатности. Као последица свега, Републичка комисија је постала инстанца која „производи“ дипломиране библиотечкаре, иако није ни институција формалног образовања, нема програме акредитоване обуке, нити се њена звања могу изразити еквивалентом у Европском систему преноса бодова. С друге стране, скренула сам пажњу да су, широм Србије, према донетом Правилнику, нова звања почела ретроактивно да се користе. Преовладао је, међутим, став да до даљег Комисија треба да ради по важећем правилнику, а да одмах крене са припремама за доношење новог.

Одмах затим, 13. 12. 2013. обратила сам се деканском колегијуму Филолошког факултета скрећући пажњу на недопустиво коришћење звања *дипломирани библиотечкар* у Правилнику о додели виших стручних звања. Током 2014. о овоме се говорило и на Савету Филолошког факултета и на различитим инстанцама Универзитета у Београду, што је резултирало дописом Ректора Београдског универзитета Управнику НБС. Ја, истина, нисам видела писмо, али сам добила чврста уверавања да је постигнут прелиминарни договор о хитном решавању овог проблема. Са своје стране сам, а у име Секције за промоцију и развој формалног библиотечког образовања БДС, у децембру 2014. године, образлагала неопходност хитне промене и предложила решење. Предложено је да се Одељак 10, Запослени у библиотеци, члан 46, тачка 4, измени тако да гласи:

„Послове дипломираног библиотекара могу да обављају:

- а) лица са стеченим високом образовањем на студијама првог и другог степена у области библиотечарства и информатике, у трајању од најмање четири године и положеним стручним испитом;
- б) лица са стеченим високом образовањем на студијама првог и другог степена у другим областима, у трајању од најмање четири године, *уз обавезу да, три године од завршетка студијама у библиотеци, стекну 60 ЕЦТС бодова на акредитованим специјалистичким или мастер студијама библиотечно-информационој професији и да положе стручни испит.*“

Одредба из става б) тачка 4 члана 46 односи се на лица која се зайосле у библиотеци после 1. јануара 2016. године.“

Овакво решење предложено је у складу са праксом у Европској унији, а у нашем окружењу применили су га Хрвати. Нисмо сматрали да би такво решење направило тектонске поремећаје у српском библиотечарству, већ напротив, да би увело ред и омогућило веће јединство унутар библиотечке заједнице која је сада подељена различитим интересима. Осим тога, оно је економичније за земљу која се бори са економским недаћама јер би омогућило лакше запошљавање оних који су школовани четири године да буду библиотечари и који у библиотеке ступају са вишим нивоом стручних знања. Наша најважнија примедба на постојеће решење Закона је што је оно практично зауставило запошљавање кадра који је одшколован на основним академским студијама у области библиотечарства и библиотечке информатике. Данас морам да кажем и то да је у библиотекама све више запошљавања по политичком или другом критеријуму, а не према формалном образовању. Зато бих са ове говорнице молила да покушамо да се бранимо као савесни и паметни људи, не делећи се међу собом на дипломиране и недипломиране, него проналазећи могућности да се добро осећамо у својој кожи и поново постанемо видљиви у овом друштву. Чини ми се да је последњи моменат да се здружимо, пронађемо модалитете да одбранимо професију, а уверена сам да је формално образовање најбољи начин.

Одговарајући на питање колеге Ивана Стојановића о броју додељених стручних звања, рекла бих да је Републичка комисија у међувремену доделила неколико десетина звања дипломираног

библиотекара (лично сам обрађивала само материјал млађих колега који су дипломирали на Катедри за библиотекарство и информатику), али да се ретроактивно коришћење Правилника може видети на примеру систематизација радних места у великом броју српских библиотека, најпре у Народној библиотеци Србије и Библиотеци града Београда.

Бојана Вукотић (Народна библиотека Србије), секретар БДС:⁸

Као члан Секције за матичне библиотеке не слажем се са њеним првим предлогом („Изоставити обавезну препоруку руководиоца установе у којој су анализирани и оцењени стручност, квалитет и радни учинак кандидата“). Овај предлог одговарао би само кандидатима који конкуришу за виша стручна звања. Руководиоци установе се са

оваквим предлогом сигурно не би сложили. Сматрам да је ово неопходан документ, посматрајући проблем са аспекта члана Комисије (Матичне комисије НБС). Ова ставка у Правилнику није нова и мислим да се овај документ неизоставно мора задржати.

Богдан Трифуновић, председник БДС је закључио ову тему, указавши да је Форум место за окупљање и дискусију свих заинтересованих, чиме се избегава подела међу стручним радницима на основу радног места или типа библиотеке у којој раде. Такође је напоменуо да су током дискусије остали запостављени књижничари у библиотекама. На основу саопштених предлога и дискусије, Форум даје полазну основу за конкретизовање смерница за будућу измену Правилника које предлаже БДС, али се нада да ће у томе свој активан допринос дати и остали чланови стручне заједнице у земљи. Сматра да Правилник не треба у потпуности одбацити, већ радити на томе да се он иновира.

⁸ Ауторизован текст